

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 55

Eylül 2018

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke, Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Pınar Yavuz.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Burak Sarı.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

İçindekiler

Editörden	1
Dosta Düşmana Bastonu Dik Tutmak	3
UÇAMAYAYAZDIM	6
Görünmez Körlerin Kaderle İmtihanı 5, Çıkaralım Maskelerimizi!	9
Koruyucu Tutum Anı Kurtarır, Erken Müdahale ise Hayatı.....	12
Betimleme Kumbarası'ndan Danslar	16
İpucu	21
BEYAZ BASTON FESTİVAL MACERAMIZ	24
ENGELLİ BİREY ÜZERİNDE TOPLUM BASKISININ ETKİLERİ	27
54. SAYININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ	29
Engellilerle Sağlıklı İletişim Kurmak	34

Editörden

Merhaba Sevgili Okurlar

Yağmurları ve serinliğiyle gelen eylül ayını, EEEH dergi olarak sonbahar bulutlarının hareketliliğini anımsatan yazılarımızla karşılıyoruz.

Mihri İlke Çeperli'nin sakat aktivistlerde gözlemlediğini belirterek irdelediği "gizli sağlamlık örnekleri" üstüne yazısıyla başlıyoruz.

Mihri İlke ÇEPERLİ - Dosta Düşmana Bastonu Dik Tutmak

Deniz Aydemir Döke kıtalar arası yolculukta kendisine eşlik eden ufak bir yolcuyla havaalanında yaşadıklarını kaleme almış ve bakın neler söylüyor.

Deniz AYDEMİR DÖKE - UÇAMAYAYAZDIM

Ardından Engin YILMAZ içine rekabet karıştığı engellileri yakından tanımanın nasıl bir hale büründüğünü somutlayan birkaç vakayı bize aktarıyor.

Engin YILMAZ - Görünmez Körlerin Kaderle İmtihanı 5, Çıkaralım Maskelerimizi!

Canan Çam Yücel'se başka bir meselenin, temelde engelli, özelde kör bir çocuk yetiştirmenin inceliklerinin peşindeki satırlarıyla dokunuyor okurlarımıza.

Canan ÇAM YÜCEL - KORUYUCU TUTUM ANI KURTARIR, ERKEN MÜDAHALE İSE HAYATI...

Gülcan Altun'sa betimleme yorumlarını biriktirdiği sepetinden bize birkaç sürpriz çıkartıyor.

Gülcan ALTUN - Betimleme Kumbarası'ndan Danslar

Sevgi Mart bu ay için başka başka memleketlere yolculuğun kapısını açan ipucunu paylaşmayı tercih ediyor.

Sevgi MART – İpucu

Yeni bir baston ve Erişilebilirlik Festivali yaklaşırken Sevda Bozbey Yılmaz etkinlik mutfağından fısıltılarla ilk konuğumuz oluyor.

Sevda BOZBEY YILMAZ - Beyaz Baston Festival Maceramız

Ardından Esra GÖZÜTOK engelli bireylerle çalışma deneyiminin izleriyle bir diğerkonuğumuz.

Esra GÖZÜTOK – Engelli Bireyler Üzerinde Toplum Baskısının Etkileri

Üçüncü konuğumuz ağustos sayımızın çağrıştırdıklarını anlattığı yazısıyla Lokman Ayva oluyor.

Lokman AYVA 54. SAYININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Son konuğumuz Gözde Kılıç ise iletişim konusuna dair fikir ve önerilerini dile getiriyor.

Gözde KILIÇ - Engellilerle Sağlıklı İletişim Kurmak

EEEH Dergi ailesi olarak zihninizi soru işaretleriyle süsleyip camınıza pıtır pıtır vuran damlalara eşlik etmek dileğiyle.

Dosta Düşmana Bastonu Dik Tutmak

Mihri İlke Çeperli

homoibretus@gmail.com

Sayı 55, Eylül 2018

Sakatları sağlamlardan ayıran belirli sınırlar vardır. Sakatları da birbirinden ayıran epeyce kalın bir çizgi var ki adına “engelinin kabullenme” diyoruz. Asosyal, agresif ve alayına isyan modunda takılan bir sakatsanız muhtemelen engelinizi kabullenememişsinizdir ve sakatlar sizden olmadıklarını kanıtlamak için bir hayli uğraşır. Ama eğer ortamlardan ortamlara akan, sakatlığıyla ilgili şakalar yapan biriyseniz, su altı fotoğrafçılığında takı tasarımına kadar geniş bir hobi yelpazeniz, aşmış bir entelektüel birikiminiz, parlak bir STK kariyeriniz, aktivizmde isminiz gazetede resminiz varsa tebrikler! Alfa sakatlar cemiyetine hoş geldiniz. Globalleşen dünyada ötekini ezmeden yükselmediğimiz gerçeğini bir kenara bırakırsak, en bağımsız görüldüğümüz anlarda bile aşağılık kompleksinin esiri olmadığımızdan emin miyiz? Kimseye saldırmak niyetinde değilim, sadece dosta düşmana dik tuttuğumuz bastonları birkaç dakikalığına indirmeyi teklif ediyorum.

İşte sakat aktivistlerde sıkça rastladığım söylem ve tutumlarda gözlemlediğim gizli sağlamlık örnekleri:

1) Sağlamlara devamlı kendini açıklama eğilimi

Geçtiğimiz aylarda sakat bir sporcunun eşi, nasıl seviştiklerini soran komşularına cevaben seks pozisyonlarının dövmesini yaptırmıştı.

Herhangi bir Türk, Kürt, Alevi, eşcinsel ya da vegan, cinsel hayatı sorgulandığında cevap hakkını karşı tarafın merakını gidermekten yana kullanmayacaktır. Çünkü bazı soruların cevabı çok basittir: “Sana ne!” Eğer biz körler kızıl saçlı birine vücut tüylerinin de kızıl olup olmadığını sormuyor ve körlüğümüzü gerekçe göstermiyorsak sağlamlar da bazı şeyleri bu denli pervasızca soramamalı.

Sadece özel soruları değil, tanıdığımız ya da otobüste, yolda, kampüste karşılaştığımız kişilerden gelen her türlü soruyu farkındalık yaratmak için birer fırsat olarak görüyoruz ve adeta konferans veriyoruz. İnsanların sakatları tanımaması bizi mobil danışma görevlisi yapmıyor. Susma hakkına sahibiz ve bu bizim “kendiyile barışık” veya aktivist olmadığımız anlamına gelmez.

2) Kendisi için değil, sağlamlar için yaşamak

“Eğer gece kulübüne giden bir sakat görürlerse, toplumun sakatların eğlenmeyi bilmediği yönündeki önyargısı kırılır.”

Bizler sadece gözleri görmeyen, kulakları duymayan, yürüyemeyen veya konuşamayan insanlarız, kozmetik ürünleri satan pazarlamacılar değiliz. Sakatlık cihadı da yapmıyoruz. Yani bir ortama, orada bulunmak istediğimiz için gideriz. Sağlamların bizi nerede, ne yaparken gördüğü, görünce ne düşündüğü bizim meselemiz olamaz. Asosyal olmak da bir tercihtir ve bu durumu sakatlıkla açıklamak kişinin bireyselliğini göz ardı etmektir, o kişiyi sakatlığından ibaret saymaktır.

3) Sakat faşizmi

“Bunun gibiler yüzünden toplum bizi yanlış tanıyor.”

Her sakat aynı becerilere veya bilinç düzeyine sahip değildir, olmak zorunda da değildir. Bağımlı ya da bağımsız yaşam kişinin özgürce vermesi gereken bir karardır. Birtakım sakatların diğerlerini mahalle baskısıyla cıkcıklaması, toplumun tüm kesimlerine belirli bir yaşam tarzını dayatmaya benzer. Toplumun sakatları kalıplaştırmasına değil de sakatları “toplumun” kalıplaştırmasına mı tepkiliyiz yoksa?

4) Sosyal ilişkilerde sağlam/sakat ayrımı

“Körler hep birbiriyle vakit geçiriyor, neden “engelsiz” arkadaşlar edinmiyoruz?”

“Benim de Kürt arkadaşlarım var.” Sözünden daha gerçekçe bir şey varsa o da kimi sakatların sağlamlarla ilişki kurmayı prestij saymasıdır. İnsanın sağlam dostları olmalı tabii ki ama beden bakımından değil. Eğer bir sakat, kendi çevresindeki sakatları

sağlamlardan ayırıyorsa, sağlamların ortamında kabul gördüğü için gururlanıyor, sakatlarla bir arada olmaktan rahatsız oluyorsa, sağlamların arasına girmek için sakatları satıyorsa (örneğin “Ben sizin bildiğiniz körlerden değilim!” tripleri) o kişiyi sağlamcı olarak nitelememek için hiçbir neden yok açıkçası.

Biraz daha yazarsam esaslı bir doktora tezime olacak. Yazının özü özeti iki basit soru aslında:

Biz sakatlar sağlamcılığa, negatif/pozitif ayrımcılığa, kalıp yargılara karşı omuz omuza mı duruyoruz yoksa kendi gemimizin kaptanı olma uğruna diğer sakatları bir kalemde harcıyabiliyor muyuz?

Sağlamlar bizi kendileriyle eşit görmüyor, hayatımız üzerinde söz söyleme hakkını kendilerinde buluyor ama buna karşılık biz sınırlarımızı açıkça ortaya koymak yerine sağlamları bilinçlendirmeyi tutum ve davranışlarımızın temel amacı haline getirerek onları biraz fazla mı şımartıyoruz?

UÇAMAYAYAZDIM

Deniz Aydemir Döke
daydemird@gmail.com

Sayı: 55, Eylül 2018

Yaklaşık altı senedir ABD'de yaşamaktayım. Bu yaz 11 aylık bebeğimle birlikte ailemi ziyaret etmeye karar verdim. Biletimi aldım. Sonrasında bir saha araştırması yaptım, hem Türkiye'deki hem de ABD'deki kör annelerin olduğu Facebook gruplarına, bebeğimle uzun bir uçak yolculuğu yapacağımı söyleyerek, varsa tavsiyelerini sordum.

Türkiye'deki annelerden aldığım yanıtlar düşündürücüydü. Anneler, kendilerine zorla başka bir yolcunun refakatçi olarak atandığını, görevlilerin uçağa giderken bebeklerini taşımalarına izin vermediklerini yazmış. Üstelik bu sorun farklı havayolu şirketlerinde deneyimlenmiş. Bunları okuyunca daha birkaç yıl öncesine kadar, yanında refakatçi yoksa uçamazsın diye tutturana yer görevlileriyle yaptığım tartışmalar geldi aklıma ve kendimi, bebeğimle yalnız başıma uçtuğum için sorun çıkartabilecekleri fikrine alıştırmaya çalıştım.

Yolculuk günü geldi; yaşadığımız yer New York'tan 4.5 saatlik bir uzaklıkta. Hazırlıkları yaptık ve düştük yola. Tavsiye edildiği üzere erkenden vardım havalimanına. Eşim, ben ve bebek girdik sıraya. Sıra ilerliyor, biz de bir yandan sıradaki diğer insanlarla sohbet ediyor bir yandan da ilerliyorduk. Ben bebeği kanguruyla taşıyordum ve eşim de bagajları idare ediyordu. Sıra bize geldi. Ben herkes gibi kendimin ve bebeğimin pasaportunu görevliye verdim. Görevli sürekli eşimle muhatap oluyordu. İkimiz de kendisine, benim kendi adıma konuşabileceğimi, sorularını bana sorabileceğini dile getirmemize rağmen ben bir türlü muhattap olarak görülmüyordum. Tabii ki bu yazıyı, yer görevlisi beni muhattap almadı, hep eşimle konuştu diye şikayetlemek için yazmadım. Kadın kendim mi uçacağımı sordu, biz de evet dedik. Sonra valizlerimi almadı ve engelli bilgisinin biletimde görünmediğini söyleyerek beni uçağa kadar geçirecek birinin olmadığını iddia etti. Tekerlekli sandalyeye oturamazmışım çünkü bebeğim varmış; ben tekerlekli sandalyeye ihtiyaç duymadığımı anlattım ve sadece birinin bana eşlik etmesi gerektiğini, hatta eğer geçiş kartı çıkartırlarsa eşimin benimle kapıya kadar gelebileceğini anlattım. Kadın o

uygulamanın 11 Eylül'den sonra kaldırıldığını iddia etti önce, sonra da THY'nin öyle bir kart hiç çıkartmadığını söyledi. Ben de THY ile aynı şekilde daha önce uçtuğumu anlattım. Ama ha duvar ha yer görevlisi. Sonra baklayı ağzından çıkardı ve amirinden onay alana kadar benim işlemlerimi yapmayacağını ve beklememi söyledi. Biz bagajlarımızı da alıp geriye çekilip beklemeye başladık. Arada bir gidip neyi ve neden beklediğimi sordum, sonra üstleri olan başka bir yer görevlisiyle konuştum, pilota ulaşmaya çalıştıklarını, eğer ondan onay alınırsa uçağa alınacağımı ve bunun bir güvenlik tedbiri olduğunu söyledi. Ben de kendilerine, bunun engellilik temelinde bir ayrımcılık olduğunu ve eğer beni uçağa almazlarsa davalık olacağımızı çeşitli şekillerde dile getirdim. Bu arada uçakta 25 dakika gecikme oldu 19'da gerçekleşmesi gereken uçuş 19.25'e ertelendi. Sıradaki herkesin işi bitti, ben bebeğimle dikilmeye devam ettim. O arada bebeğimin altını değiştirmek gibi uçuştan önce yapmayı planladığım hiçbir şeyi yapamadım. Görevlilerin yanına her gidişimde bana beklememi söylediler. En sonunda görevlilerin yanına gittim ve bir yere ayrılmadım, gerilen sınırlarıma hakim olmaya çalışarak, anne olma hakkımın engelli olduğum için elimden alınamayacağını, engelli birisi olarak temel haklardan olan seyahat hakkımın da engelli olduğum için elimden alınamayacağını ve sonuç olarak engelli bir anne olarak bebeğimle seyahat etme hakkım olduğunu, 11 aydır bebeğime baktığımı, yolculuk sırasında da bebeğime bakabileceğimi, bebeğimin sorumluluğunun bana ait olduğunu anlattım. Eğer beni uçağa almazlarsa, yazılı bir belge istediğimi ve kendilerine dava açacağımı söyledim.

Sonuç olarak saat tam 19'da ben, mendebur yer görevlisiyle birlikte sıradaki insanların önüne geçmek suretiyle güvenlik kontrolünden geçiyordum. Kontrol uzun sürdü çünkü yanımda içi su dolu 4 biberon, birkaç çeşit şurup ve laptop vardı. Uçak kalkmadan uçağa binmeyi başardım.

Uçuş sorunsuz hatta güzel geçti. Ama ben gördüğüm muamelenin sınırını atamadım üzerimden. Uçağa neredeyse alınmamak, bu süreçte insan yerine konulup muhatap alınmamak ve bunların hepsinin nedeninin görmüyor oluşumdan kaynaklanması sınırlarımı zıplattı. Hızımı alamayıp THY'ye şikayette bulundum, tabii ki de şikayet formu erişilebilir değil. THY tarafımdan özür dileyip "İlgili personele de bundan böyle kendisine verilen görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, daha hassas bir tutum içerisinde olması gerektiği hususunda hatırlatmalar yapılmıştır." yazmışlar. Ben

onların görev ve sorumluluklarının yerine getirirkenki asıl sorunun hassasiyet eksikliği değil, ayrımcılık ve bilgisizlik olduğunu düşünüyorum.

Giderken Annemle yolculuk edeceğim için bu durumu test etme şansım olmayacak ama buradan diğer engelli anne ve babalara yazıyorum, eğer seyahat ederken benzer bir tutumla karşılaşırsanız lütfen bunu bir şikayetle havayolu şirketine bildirin ve benimle de paylaşın ki başka ne gibi şeyler yapabileceğimiz üzerinde kafa yoralım. Bunlar maalesef münferit olaylar değil. Nasıl refakatçi olmadan uçuş hakkını edindiyseniz, aynı şekilde çocuklarımızla yolculuk etme hakkını da elde edeceğiz.

Ayrıca Türk Hava Yolları'nın özellikle yer personeline, engelli yolculara nasıl destek olunması gerektiği, sağlamcı mikro saldırılar ve yolcu haklarıyla ilgili bir eğitim vermesi gerekiyor. Eğer isterlerse ben böyle bir eğitim de düzenleyebilirim.

Görünmez Körlerin Kaderle İmtihanı 5, Çıkaralım Maskelerimizi!

Engin Yılmaz

Engin_yilmaz@yahoo.com

Sayı 55, Eylül 2018

Vaka 1. Bir arkadaşım ile önemli bir çalışmada ekibiz. Arkadaşım kör değil. Birçok farklı projede birlikte fikir paylaşma ve üretme fırsatı bulduğum birisi. Çalışmamızın başında bir oyun oynatıyorlar hepimize. Amaç birçok spagettiye birleştirerek en uzun kuleyi elde etmek. Kulenin tepesine de bir marşmelov yerleştiriliyor. Çalışmadakiler gruplara ayrılıyor. Arkadaşım, ben ve birkaç kişi daha aynı gruptayız. Masamızda spagettiler, bant, makas ve bir adet marşmelov var. İlk etapta görevin ne olduğunu pek anlayamıyorum ve spagettilere dokunup tam olarak ne yapılması gerektiğini kavramaya çalışıyorum. Bir de ne göreyim, tanıdığım arkadaşım bambaşka birine dönüşüyor, “Hayır, Engin elleme, dur yıkacaksın” nidaları. Sorularıma hiçbir grup üyesinden yanıt alamıyorum. Diğerlerinden daha yüksek bir kule yapmaya o kadar konsantreler ki, artık görünmez oluveriyorum.

Neden sonra süre dolunca beni hatırlayıp dokunmak ister misin diye soruyor, nazikçe reddediyorum. Bunu sonra kendisiyle paylaşıp, esasında bu başlangıcın amacının bir ekip çalışmasını ortaya koymak olduğunu anımsatıyorum. Pişman oluyor, ama artık ne anlamı var?

Vaka 2: Aile ve akrabalarla birlikteyiz. Bir yakınımız domino taşları çıkarıyor çantasından. “Ah! Bunları sen biliyormuşsun” diye sesleniyor bir başka akrabamıza. Y Akrabam büyük bir hevesle Dominoyu getiren X akrabamıza taşları, kuralları anlatmaya başlıyor. X akraba pek anlayamıyor başlangıçta. Dominoyu az çok bilen biri olarak araya girmeye çalışıyorum, birkaç cümle ediyorum ki, bir de ne anlayayım, kimse duymuyor beni. Hatta biri “Sen bu taşları anlayamazsın ki” deyiveriyor birden. Görünmez ve duyulmaz hale geliyorum. Körlerin en kolay ve herkesle beraber oynayacağı ender oyunlardan olan domino artık benim dahil edilmediğim, ama dahil edilenlerin bir türlü anlayamadığı bir oyun haline geliyor. Oynanan birkaç el durumu değiştirmiyor. Bizler yokuz.

Vaka 3: Belki tanıyanlar bilir. Abim Olgun Yılmaz avukattır. Yıllar önce yaşadığı bir icra davasını anlatıyor bana. Abim borçlu kişinin avukatı. Karşı taraf icra takibi için evlerine gelince abimin müvekkili “Bizim avukatımız var, bunu yapamazsınız” tarzı bir şeyler söylüyor. Karşı tarafın avukatı hiddetle haykırıyor: “Gözü görmez, eli tutmaz adamdan sana ne hayır gelir?” Bu olay bir davaya dönüşüyor. Avukat kendini şöyle savunuyor: “Sayın Hâkim, benim de yakınımında engelliler var. Ben hiç onlara kötü söz söyleyebilir miyim?”

Sevgili dostlar. Esasında epeydir ara vermiştim görünmezlik hikayelerine. Ama son aylarda yaşadıklarım daha yazacak, söyleyecek çok şey olduğunu hatırlattı bana. Yukarıdaki 3 vakanın ortak yönlerine bakalım mı beraberce?

Her 3 olayda engellileri tanıyan kişilerden söz ediyoruz öncelikle. İlkinde yakın bir arkadaş, ikincisinde yakın akrabalar ve üçüncüsünde de engelli yakınları olduğunu söyleyen bir avukat. Sonuçta hayatlarında ilk defa karşılaşmamışlar bir engelliyle. Hatta farkındalıklarının daha yüksek olması bile beklenebilir.

O zaman olayların ortak noktasına bakmalı belki de. Her üç olayda bir çeşit rekabet söz konusu. İlkinde zaten bariz bir yarışma var. En yüksek kuleyi elde etmek. Ya körler grubu yavaşlatırsa?

İkincisinde bir oyun ve heyecanlı bir anlatım. Tam bir rekabet yok belki, “Dur şimdi yetişkinler konuşuyor” hikayesi. Ne çok yaparız dimi bunu çocuklarımıza. Bir konuda biraz ileri gitsin veya bir lafa karışsın, “Sus büyükler konuşuyor” orada.

Üçüncü vaka ise tam bir rekabet. İş zora girince her türlü çirkinliği yapıp içindeki gerçek engelli algısını ortaya çıkarmak.

Biz Amerika’da Deniz’le birlikte NF B kongresindeyken, gerçekleşen bir boşanma sonrası, açılan bir davayı tartışıyorlardı. Babanın kör oluşu nedeniyle çocuğa bakamayacağını iddia ediyordu karşı taraf. Tamamen benzer bir durum. Evlenirken, birlikte yaşarken sorun olmayan bir şey boşanınca bir koz olarak kullanılıyor.

Anlattığım vakaların başka bir ortak noktası daha var: Yardıma muhtaçlık. Bunu önceki yazılarda da sıkça anlatmışımdır. İş, sağlamlık sakatlığa gelince sağlam olan

sakadı hep yardıma muhtaç ve acziyet içinde görür. Elinden tutulmalı, yemeği verilmeli, çayı koyulmalı, korunmalı, kollanmalıdır. Hal böyle olunca benim koruyup kolladığım, nasıl olur da bana yol gösterebilir ikilemi dengeyi bozar.

Birinci vakada arkadaşım, iş bir yarışmaya gelince, bir körün kendisine yardım edebileceği fikrini anlayamıyor bile. Bilişsel çerçevesini alt üst edebilir böyle bir şey.

İkinci olayda, durum daha net. Engelli kişi, suyu yemeği verilen, seven sevilen, aman çarpmasın uf olur denen bir çocuk. Nasıl olur da karışır yetişkinlerin işine?

Üçüncüdeki avukat belki de koluna giriyor bir körün karşıdan karşıya geçerken. Mavi kapak topluyor, bağışlar yapıyor bir ihtimal. Hangi hakla ve hadle karşısına çıkabilir ki bir tanesi sakat haline bakmadan?

Evet, değerli dostlar. İçimizdeki sağlamcıyı yok etmeden daha çok görünmezlik hikayesi yazarız bu satırlarda. Ve yardım, sosyal sorumluluk adı altında sus payı diye verilen geçici maddi ve manevi sadakaları kabul ettiğimiz müddetçe daha çok görünmez olacağız ev, iş ve okullarda.

Geçen sponsorluk için konuştuğum bir firma yetkilisi şunu söylüyordu: “Vallahi Engin Bey Önce bizim bütçemizi kestiler”. Bir ekonomik dar boğaz düşünün, önce hangi harcamalar kesiliyor dersiniz? Sosyal sorumluluk ve yardımlara ayrılan masraflar. Sakatlık konulu politikaları yardım temelinden çıkarmadığımız müddetçe, tek muhatap alınacağımız nokta onlardan aldığımızda duymamız beklenen takdir cümlelerimiz olacak. Aksini zorladığımızda ise görünmezlik kalkanı bizi engellemeye devam edecek.

Bu yüzden bırakalım oynamayı, bırakalım sahte şefkat gösterilerini ve çıkaralım maskelerimizi.

Koruyucu Tutum Anı Kurtarır, Erken Müdahale ise Hayatı...

Canan ÇAM YÜCEL

canancam@gmail.com

Sayı: 55, Eylül 2018

Merhaba değerli okurlar.

Bu ay sizinle erken çocukluk döneminden itibaren başlayan koruyucu aile tutumlarının görme engelli çocukların gelişiminde ne gibi etkileri olduğu üzerine deneyimlerimi paylaşmak istedim. Özel eğitim alanında uzun yıllardır çalışan bir eğitimci olarak birçok ebeveyn ile birebir iletişim kurma ve ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimlerini gözlemleme fırsatı buldum.

Bilindiği üzere her anne-baba sağlıklı bir bebek dünyaya getirmenin hayalini kurar, bizim kültürümüzde hep bir çocuğun dünyaya gelmesi evresinde “Eli, ayağı düzgün olsun, sağlıklı olsun da kız-erkek fark etmez” şeklinde dualar edilir veya dileklerde bulunulur. Aslında bunların hepsi gayet doğal isteklerdir. Ancak durum beklenen ve arzulanan şekilde gerçekleşmediğinde anne-babaların sağlamlık üzerine kurduğu tüm hayaller yıkılır, umutlar kırılır. Ebeveynlerin psikolojik süreçlerinde değişik evrelerden geçtikleri görülür. Kimi uzun süren bir şok dönemi yaşarken, kimi reddetme, kimi de derin bir suçluluk duygusu yaşayabilir. Tüm bu süreçlerin atlatılması hiç de kolay olmaz. Tabii bir de çevre faktörü var ki aileleri sıkıntılı dönemlerinde yaşadığı güçlüklerle baş başa bırakırken, olmadık zamanlarda yerli yersiz konuşmalar yaparak onları daha da zorlu bir süreç içine sokabilir. İşte saydığım tüm bu nedenler ve sayamadığım daha birçok sebeple anne-baba, görme engelli çocuğuna karşı aşırı koruyucu bir tutum izleyebilir.

Erken çocukluk dediğimiz 0-3 yaş, bir bebeğin gelişimi için en kritik dönem olarak kabul edilir. Gören bebeklerin görerek ve çevreyi taklit ederek tüm öğrenmelerini gerçekleştirdiği bu dönemde, görme engelli bebek daima korunur. Çünkü birçok anne-babaya göre, onların çocuğu görmüyordur ve bunun sebebi anne-babanın kendisidir. Erken dönemde ebeveynleri destekleyecek, yönlendirecek, danışmanlık

hizmeti verecek erken müdahale programlarının ülkemizde yeterince bulunmaması ve uygulanmaması sebebiyle ebeveynler, kendi çözümlerini kendileri çoğunlukla el yordamıyla bulmaya çalışırlar. Birçok anne-babaya göre çocuklarının güvenliği her şeyden önemlidir. Çocuklarının başına olumsuz bir durum gelmesin, bir de bu olumsuzluğa sebep olmasınlar diye aşırı koruyucu bir tutum sergilerler. Çocuklarının, dökerek de olsa yemek yemelerine fırsat vermezler, çarpmasınlar diye her türlü engeli ortadan kaldırırlar, kıyafetlerini giyini çıkarmalarına destek olmak yerine tamamen kendileri yaparlar. Daha bunun gibi birçok örnek sıralamak mümkün. Bu örnekleri çeşitlendirmek hiç de zor değil. Ancak ben bu yazımda anne-babaların ne gibi yanlış tutumları olduğunu sıralamaktan ziyade, bu tutumların görme engelli çocukların gelişimine ne gibi etkileri olduğu üzerine bir şeyler söylemek istiyorum.

Erken çocukluktan itibaren her şeyi elinin altında bulan görme engelli bir bebek, görsel uyaranlardan yeterince yararlanamadığı için keşfetmeyi öğrenemez. Aslında keşifler planlı olmaz, birdenbire denemeler esnasında gerçekleşir. Ancak görme engelli bir bebeğe her şeyi olduğu gibi keşfetmeyi de öğretmek gerekir. Nesnelere ses çıkararak çocuğun dikkati çekilebileceği gibi; nesnelere hareket ettirerek de çocuğun farklı yönlere yönelmesini sağlamak, onun bebeklik döneminde büyük kas gelişimine katkı sağlarken, yetişkinlik döneminde bağımsız hareket becerilerinin gelişmesini doğrudan olumlu yönde etkileyecektir. Görmeyen çocuklarda merak uyandırmak, yönelim becerilerini arttırmak, onların beden kontrolünü sağlamalarına, yön duygularının gelişmesine, farklı doku, ses, koku gibi duyularını daha fazla kullanmalarına ve görme duyusunun eksikliğini diğer duyularıyla erken yaşlardan itibaren tamamlamalarına büyük katkılar sağlayacaktır.

Merak ve keşfetme duygusu gelişen çocuğun tüm gelişim alanları bundan doğrudan etkilenecektir. Çünkü gelişim alanları birbiriyle etkileşim halindedir; Hem birbirini etkiler hem de birbirinden etkilenir. Örneğin, 1 yaşındaki görme engelli bir bebek, bir nesneye doğru hareket ettiğinde, büyük kaslarının yanı sıra küçük kas gelişimi de olumlu etkilenir. Çünkü o nesnenin yanına ulaştığında, onu eline alıp inceleyecektir, bunun için de el ve parmak kaslarını kullanacaktır. Yavaş yavaş konuşmaya başladığında, o nesnenin adını soracak, adını söyleyemese bile adını öğrendiğinde

alıcı dil becerileri gelişecek, zamanı geldiğinde de ifade edici dil becerilerini kullanarak kendini ifade edebilecektir. Aynı zamanda ne kadar çok uyarı alırsa, o kadar çok iletişimi gelişecek, sosyal becerileri olumlu yönde artacaktır.

Çocukluktan itibaren ebeveynler görme engelli çocuklarına ne kadar öğrenme fırsatı verirlerse, onların hareket etmelerini sağlarlarsa, onlarla iletişim halinde olup onların da kendi istek ve kararlarını dikkate alırlarsa, görme engelli çocukların da gelişimi o kadar olumlu olur. Ancak sürekli kısıtlayıcı ortam sunulduğunda, koruyucu tutumlar ağır bastığında, görme engelli çocuğun gelişimi olumsuz yönde etkilenir. Bu durum belki erken çocukluk, okul öncesi, ilkokul dönemlerinde o kadar dikkat çekemeyebilir. Çünkü biz toplum olarak koruyucu aile tutumlarını benimseyen bir toplumuz ve tüm çocukları olduğu gibi görme engelli çocuğun da hatta ziyadesiyle korunması gerektiğini düşünürüz. Fakat anne-baba olarak atlanan çok önemli bir detay var ki gören çocuklar birçok şeyi taklit yoluyla öğrenir. Kimse oturup da gören bir çocuğa kaşık tutmayı, yemek yemeyi bir ders gibi öğretmez. Gören bebekler de mama sandalyesinde masada ebeveynleriyle otururlar ve aslında çaktırmadan büyüklerini gözlemlerler, elleri kaşık tuttuğu ilk anda da döke saça da olsa yemeye başlarlar. Oysa görme engelli bebeklerde öğrenme çoğunlukla taklit yoluyla gerçekleşmez. İlk başta bir yetişkinin mutlaka bir beceriyi aşama aşama göstermesi, önce yanında durup çocuğun elinin üstünden tutarak, daha sonra da arkasına geçip yönlendirerek birebir öğretmesi gerekir. Bu, yeme-içme, giyinme-soyunma, kişisel temizlik ve bakım gibi birçok konuda geçerlidir. Erken çocukluk döneminden itibaren yaşı, gelişim durumu ve potansiyeli doğrultusunda görme engelli çocuklar da öğrenmeye teşvik edilmelidir, fiziksel uygunluğuna ve gelişim durumuna göre gerekli birçok beceride güçlendirilmeleri gerekir. “Sen yapma, ben yaparım; sen yeme, ben yediririm; sen giyme, ben giydiririm” gibi cümleler görme engelli çocuğun o an rahat etmesini sağlayabilir ancak ilerleyen dönemlerde tüm bunlar olumsuz bir alışkanlığa dönüşebilir ve değiştirmesi çok zor sonuçlar doğurabilir. Erken çocukluktan itibaren özellikle anne-baba tarafından sergilenen koruyucu tutumlar belki çocuğun o anını kurtarıyor gibi görünebilir ancak özellikle yetişkinlikten itibaren ciddi sıkıntılar yaşamasına sebep olabilir.

Yazımı küçük birkaç anekdotla sonlandırmak istiyorum. Bir gün belirlediğimiz bir öğrenciyi bir kampa göndermek istedik. Öğrencimiz 6. Sınıfa devam ediyordu ve akademik olarak gayet başarılı ve sosyal olarak da uyumlu bir öğrenciydi. Annesine kampın üç-dört günlük olduğunu söyleyip içeriği hakkında ayrıntılı bilgi verdim. Annesi, kampın içeriğini çok beğenmişti ancak bana çocuğunu bu kampa gönderemeyeceğini söyledi, nedenini sorduğumda, çocuğun kendi ihtiyaçlarını karşılamada sıkıntı yaşayabileceğini ekledi ve sonuç olarak çocuğunu bu kampa göndermedi. Oysa, çocuk 12 yaşındaydı, potansiyel ve gelişim olarak da gayet uygundu ancak anne o kadar alışmış ki çocuğunun tüm öz bakımını gerçekleştirmeye ve çocuğu da o kadar alıştırmış ki bu rahatlığa, ne dediysem ikna edemedim. Bir başka anekdot daha paylaşmam gerekirse, bir gün bir öğrencim annesiyle birlikte derse gelmişti, kuruma girerken galoş giymesi gerekiyordu, bir baktım, çocuk oturmuş, ayağını kaldırmış öylece bekliyor, annesi galoşunu giydiriyor. Sorulduğunda ise “Acelelerimiz var, derse geç girmesin, bir kerelik giydirdim.” diyor. Oysa çocuk derse beş dakika geç girse ama kendi işini kendisi yapsa, bu akademik başarıdan daha önemli bir kazanım diye düşünüyorum. Çünkü akademik başarı belli bir çalışmanın ürünüdür ve istekli olunursa mutlaka elde edilir. Ancak bu tür günlük yaşam becerilerinin belli bir yaştan sonra kazanılması çok zordur, gelişim belli bir zamandan sonra yavaşlar ve bundan sonra yeni bir becerinin kazanılması erken çocuklukta kadar kolay olmaz.

Kısacası anne-babalar çocuklarının o anını değil, hayatını kurtarmak istiyorlarsa, koruyucu tutumu bir kenara bırakmalı, onlara sorumluluk alma, karar verme ve kendini gerçekleştirme fırsatı vermelidirler.

Betimleme Kumbarası'ndan Danslar

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı 55, Eylül 2018

Bu ay Dergi için bir yazı yazmak istiyor ancak ne yazacağıma karar veremiyordum. Sesli betimlemeli filmler ve diğer SEBEDER etkinlikleri hakkında yorum yapabildiğimiz, görüş ve önerilerimizi sunabildiğimiz bir Google grubu olan Sebeder Tartışmaları'nda her ay gelen Betimleme Kumbarası bildirimini dikkatimi çekti.

09.09.2018 tarihinde gönderdiği iletisinde Betimleme Kumbarası'na Ağustos ayında eklenen betimlemeleri tanıtıyordu Melek Aşık, her ay yaptığı gibi. Bu arada yeni eklenen iki kategoriden söz ediyordu. Bunlar: "Dans Hareketleri ve Kıyafetleri" ile "Yüz İfadeleri" adlarıyla başlıklandırılmıştı. Konu ilgimi çekti ve bu konuyu yazmaya karar verdim.

Dans Hareketleri ve Kıyafetleri kategorisinde bulunan betimleme linklerine baktığımda her biri hayatımda hiç duymadığım şeylerdi. Tabii bunda benim dansla uzaktan yakından ilgimin olmamasının payı büyük. Yine de linkleri tıklayıp tek tek okudum ve ardından hemencecik Google amcaya başvurup bunların ne anlama geldiklerini anlamaya çalıştım. Çok faydalı olduğunu söylemeliyim. Aksi halde gördüğüm bir fotoğraf karesinden öteye geçemeyecekti dinlediklerim.

Dans ile ilgili kategoride betimlenen dans hareketleri ve kıyafetlerinden biri gancho başlığı ile verilmiş. Araştırmalarım sonucu öğrendim ki tangoda bir hareket gancho. Bununla ilgili en detaylı bilgiye ise Ekşi Sözlük'te açılmış bir konu hakkında verilen açıklamadan ve üzerine yapılan yorumlardan ulaştım. Sizler de merak ederseniz aşağıdaki linki inceleyebilirsiniz.

<https://eksisozluk.com/gancho--811647>

Ayrıca Bilgi Kafesi kanalında yayımlanan "Tango nedir ve nasıl müzik ve dans türüdür?" başlıklı bir Youtube videosunda da tango hakkında gayet güzel bir sesli bilgilendirme var. Sizler de bilin isterim ve linki işte burada:

<https://www.youtube.com/watch?v=g82TI6BFLVA>

Büşra Çelik anlatımıyla verilen betimleme hakkında diyebileceğim pek bir şey yok. Sadece okuduklarımdan anladığım kadarıyla birçok Gancho hareketi var ve betimlenen fotoğraf bunlardan yalnızca biri.

Kıyafet betimlemesi ile ilgili ise kafamda puslu kalan bir noktayı belirtmeden geçemeyeceğim. Kadının eteğinin sol tarafında derin bir yırtmaç olduğu yazıyor metinde. Ancak eteğin bileklere kadar uzun ya da kısa olup olmadığı söylenmiyor. Ben tango yapılırken kısa şort giyildiğini biliyordum. Aklıma şu soru takılıyor: Etek boyu ya da şort kısa ise derin yırtmaç nasıl duruyor?

Bunun dışında genel olarak dans hareketleri betimlemeleri için şöyle bir şey geldi aklıma. Hareket belli bir fotoğraf üzerinden tanımlanırken ayrıca dans ile ilgili kısacık bir bilgilendirme yapılamaz mı? Ancak sonra düşündüm: Bu betimlemecinin görevi değil. Betimlemeyi okuyan kör okuyucu, tıpkı benim yaptığım gibi basit bir arama motoru araması ile bilgi edinebilir.

Bir de şunu düşündüm ki olabilirliği var mı bilmem. Bu tür çok çeşitli olabilecek dans hareketleri tanımlanırken birkaç figür bir arada belli bir video üzerinden tanımlanamaz mı? Mesela metnin sonuna ilgili video linki kopyalanır ve kişi hangi video üzerinden dansın tanımlandığını da bilir. Çünkü arama motoru aramamda gördüm ki Tango dansında pek çok hareket tarzı ve duruş biçimi mevcut ve bunlar bir arada verildiğinde daha net, anlaşılır ve bütünlüklü bir fotoğraf oluşabilir kör kişinin zihninde.

Betimlenen ikinci dans hareketi ise Grand Allegro. Yine araştırmalarımdan anladığım kadarıyla bu bir bale terimi. Balede hem bir ısınma hareketi hem de sahnede sergilenen hareketlerden biri olarak karşımıza çıkar, diyor Ankara Bale Okulları'nın sitesinde verilen açıklamada. Bununla birlikte şu ifadeler de yer alıyor sitede: "Grand Allegro, tek bir hareket değil, birçok hareketin bütünüdür ve bu hareketlerin genel adıdır. Bu hareket, durarak değil, dansçının belli bir aksiyon içerisinde olması ile yapılabilir. Durarak yapılmadığından dolayı Grand Allegro hareketi için belli bir alan

gereklidir. Balenin birçok figürünü bir araya getiren Grand Allegro, dansçıları zorlayan hareketlerdendir.”

Bu durum da yukarıda söylediğim video üzerinden genel bir tanımlama önerime daha bir yaklaştırıyor beni. Birkaç hareket üst üste tanımlandığında daha anlaşılır olacak birçok şey. Üstelik video izlenirken dansın müzik yapısı ile ilgili de bir kulak dolgunluğu oluşacak.

Detaylı bilgi için siteyi bu linkten inceleyebilirsiniz:

<https://www.ankarabaleokullari.com/Blog/balede-grand-allegro-hareketi-nedir-nasil-yapilir-4099-1>

Yukarıdaki iki dans hareketinin betimlemesini dinlerken dikkatimi çeken bir başka terim ise point yapmak ya da point almak şeklinde verilen terim oldu. Bu terimi incelerken de pek çok şeye ulaştım ama hiçbiri beni tatmin etmedi. Sanki verilen ile benim bulduğum açıklamalar örtüşmüyordu. Yani tam olarak pointin ne olduğunu anlayamadım desem yalan olmaz.

Bununla ilgili bulduğum kaynaklardan biri de tez.yok.gov.tr sitesinden ulaştığım Sakarya Üniversitesi'nden Dilek CANTEKİN imzalı yüksek lisans tez çalışması olan Dansta Kullanılan Hareketlerle İlgili Terimlerin İncelenmesi'ydi. Ancak ilginç bir şekilde çeşitli tanımlamaların açıklamalarında kullanılan söz konusu terimin kendi başına bir tanımına ulaşamadım ben. Fakat Ne Anlama Gelir sitesinde Dansta Point Almak başlığı altında şöyle açıklanmış: “Dansta point almak, dans ederken veya provalarda dönüşlerde veya dansta spin atarken başın dönmemesi için dönmeye başlamadan önce gözleri bir noktaya kilitleyip, döndükten sonra aynı yere odaklanmasıyla gerçekleşir. Çoklu dönüşlerde gözleri herhangi bir yere odaklayıp dönmeye başlamak hem baş dönmesini önlemek hem de dengeyi kaybetmemek amacıyla çok önemlidir.” Merak edenler aşağıdaki şu linki tıklayabilir:

<http://www.dansta-point-almak.neanlamagelir.com/index2.php>

Bu dans hareketi de Büşra Çelik tarafından betimlenmiş. Ben yine hareket betimlemesi üzerine bir şey diyemeyeceğim ancak kıyafet betimlemesi hakkında

şunu diyebilirim. Etek, yani tütü, kemer ve omuz detayları anlatımı çok yerinde ve güzel ancak balerin elbiselerinin üst bölümünü bilmeyen kör okuyucular için elbisenin üst bölümü belirsiz kalmış. Balerinler bildiğim kadarıyla tütünün içine mayo gibi üst bölümü askılı, göğüs dekolteli bir kıyafet giyiyorlar. Mayonun içinde de ben yanlış bilmiyorsa bir çeşit külotlu çorap oluyor, bu noktalar daha anlaşılır olabilirdi.

Kafamda soru işareti olarak beliren bir nokta ise şöyle: Yukarıda size verdiğim ve internette ulaştığım point hakkındaki açıklamalardan sonra, balerinin kıyafetinin betimlemesinde duyduğum şu tanımlama kafamı karıştırdı: “Ayağını saran, önü oval, düz point ayakkabıları ise açık toz pembe renginde.”

Tabii hemen gene Google amcanın yolunu tuttum ve buldum. Decathlon sitesinde bu tür ayakkabı satışı yapılıyor ve tanımına da kısaca yer verilmiş. Tanım ise şöyle: “Bale yaparken bileklerinde yeterli kas gücüne sahip ve parmak uçlarında durabilen kullanıcılar için tasarlandı.” O halde point bir çeşit bale ayakkabısı diyebiliriz. Muhtemelen de point hareketi ile ayakkabı birbiri ile bağlantılı diye düşünüyorum ben.

Üçüncü betimlenen dans hareketi ise Michael Jackson ile özdeşleştirildiğini Google aramalarım sonucu anladığım Moonwalk, yani ay yürüyüşü. Bu konuda İlgili Bir Bilgi com sitesindeki açıklamalar hem çok ilgimi çekti hem de çok hoşuma gitti. Siteden bizzat kendiniz de okuyabilirsiniz ama ben gene de burada yazmak istiyorum öğrendiklerimi.

İbrahim Avcı tarafından yazılan açıklamada verilen bilgiler kısaca şöyle: 1930'lardan beri var olan bu dans türünün öncü isimlerinden biri; Fransız pandomim sanatçısı Marcel Marceau'dur. Bilinen ilk ay yürüyüşü videosu ise 1955 yılında Bill Bailey isimli bir salon şarkıcısına aittir.

Yıllarca var olan bu dans Michael Jackson ile dünyaca tanınmış. Michael Jackson ise söz konusu dansı sokaktaki siyahi gençlerden öğrendiğini ifade etmiş.

Bu konuda dudakta tebessüm yayan bir anekdot ise şöyle kayıt düşülmüş Wikipedia sitesinden alıntılanarak: “Orta Amerika’da görülen bir kuş türü olan Red-capped Manakin erkeği çiftleşme öncesinde dişi hemcinslerine kur yapmak için ay yürüyüşüne benzer görüntüler oluşturur.” Yani anlayacağınız, insan denen yaratık bir kuşun hareketlerini taklitle dünyaca ünlü bir dans ortaya çıkartıyor. Daha da ilginç

birçok kişi bu hareketi beceremiyormuş sitede söylendiğine göre. Bakmak isterseniz bağlantısı işte burada:

<http://www.ilgilibirbilgi.com/ay-yuruyusu-moonwalk-nasil-yapilir/>

Moonwalk, Ay Yürüyüşü betimlemesi de yine Büşra Çelik imzalı. Bu betimleme hakkında ise söyleyebilecek bir şey bulamadım. Bana göre fotoğrafta görünen her şey tüm detaylarıyla verilmiş. En belirgin ayrıntı ise ay yürüyüşünü daha net göstermek için midir nedir sahne aydınlatmasının Jackson'ın ayaklarına yönlendirilmiş olması ve bunun betimlemede olduğu gibi verilmesi son derece isabetli olmuş.

Betimleme Kumbarası'na eklenen bu kategori çok yerinde aslında. Duyuru iletisinde duyduğumda merakla siteyi açtım. Ancak duyduklarım ne yalan söyleyeyim beni pek tatmin etmedi. Niye? Nasıl tatmin olurum? Tek bir fotoğrafta bir dans hareketi anlatılabilir mi? Dans hareketi betimlemesiyle dansı tanımlamayı karıştıran ben miyim? Hiç bilemedim. Sanırım ben fotoğraftan ziyade video betimlemesinin daha açıklayıcı olacağı fikrine fena kaptırdım kendimi.

Aslında benim bu eleştirileri ya da önerileri buradan değil de Sebeder Tartışmaları'ndan yazmam daha mı doğruydu? Ancak EEEH Dergi'de benim asıl misyonum da bu değil mi?

Görüş, öneri ve eleştirilerinizi yazının başlığında verilen ileti adresimden iletirseniz ben de haklılığımı ya da haksızlığımı daha net görebilirim sanırım.

İpucu

Sevgi Mart

sevgi.mart@gmail.com

Sayı:55, Eylül 2018

Merhaba arkadaşlar, hazır öğrenim sezonu açılıyor; tatil bitmiş, rehavetten kurtulup çalışma zamanıdır düşüncesiyle, bu ay sizlere bir uygulamadan söz etmek istiyorum. Ben iphone kullanıcısı olduğumdan; sizlere uygulamanın iOS sürümünden bahsedeceğim. Android işletim sistemini kullanan arkadaşlar da deneyimlerini benimle paylaşırlarsa çok sevinirim.

Uygulamanın ismi Duolingo. Bu uygulama, özellikle başlangıç düzeyinde İngilizce bilgisine sahip olanlar için, oldukça işlevsel ve kısmen eğlenceli bir uygulama. <https://itunes.apple.com/tr/app/duolingo/id570060128?l=tr&mt=8> uygulamanın indirme adresi. Uygulamada yer alan tüm seviyeleri tamamladığınız zaman, orta düzeye yakın İngilizce bilgisine sahip oluyorsunuz.

Uygulama ücretsiz bir uygulama olduğundan; her çalışmadan sonra bir tane reklam çıkıyor. “Hayır, teşekkürler” butonuna basarak; reklamı atlayabiliyorsunuz. Peki, uygulama nasıl kullanılıyor gelin biraz da ona bakalım.

Duolingo’yu telefonunuza kurduktan sonra; mail adresiniz ve belirleyeceğiniz bir şifre ile üye oluyorsunuz. Ben uygulamanın İngilizce kursunu tercih ettim. Ancak, üye olduktan sonra, ekranın sol üst köşesinde yer alan “Kurs Sekmesi” butonundan, başta Almanca, Fransızca, İtalyanca olmak üzere; birçok dilden birisini seçerek; o dil için verilen kursu da alabilirsiniz. Ancak, burada şu hususu da belirtmem gerekir ki; sadece İngilizce, Almanca ve Rusça için Türkçe yönergeler var. Diğer diller için, İngilizce biliyor olmanız gerekiyor; çünkü onların yönergeleri İngilizce.

İngilizce tercihimizi yaptıktan sonra, uygulamanın ana ekranına ulaşıyoruz. Burada, “Temeller-1”, “Temeller-2”, “İfadeler”, “Yemekler”, “Çoğullar”, “Sahiplik” gibi 55 adet konu başlığı var. Her konu başlığının altında ortalama 5 seviye ve her bir seviyenin altında da yine ortalama 7-8 adet alt seviye var. Siz bir konu başlığını tamamladığınız zaman, yaklaşık 36 alt seviyeyi bitirmiş oluyorsunuz. Uygulama neredeyse hiç İngilizce bilmediğinizi düşünerek; en basit kelime, kural ve cümlelerden

başlıyor. Diyelim ki “Temeller-1” konu başlığını seçtiniz. İlk seviyeden başlıyorsunuz. Uygulama ile konuşma, dinleme, yazma ve çeviri egzersizleri yapabiliyorsunuz. Sorular karışık gelmekle birlikte, her testte hemen her daldan yani konuşma, dinleme, yazma ve çeviri alanlarından sorular oluyor. Egzersizleri çözdükçe puan kazanıyor; seviyeyi tamamlayınca ise, taç ve uygulamanın “Lingot” olarak adlandırdığı mücevherlerden topluyorsunuz. Daha sonra, bu Lingotlarınızı mağaza bölümünde değerlendirebilirsiniz.

Uygulama ekranının en altında, Ana Ekran tuşunun hemen üzerinde “Öğren”, “Alıştırma”, “Profil”, “Kulüpler” ve “Mağaza” sekmeleri yer alıyor. “Öğren” sekmesi, uygulama açıldığı andaki ekran ve içeriğinde yukarıda sözünü ettiğim konu başlıkları ile ders çalışabileceğiniz alan var.

“Alıştırma” sekmesinde ise, ortalama 12 ile 15 soru arasında değişen ve sizin o güne kadar “Öğren” sekmesinde çalışmış olduğunuz konuları karışık biçimde içeren testler yer alıyor. Bu testlerde de yine dinleme, yazma, konuşma ve çeviri alanlarında sorular var. Testleri de tamamladıkça puan topluyorsunuz.

“Profil” sekmesi, adından da anlaşılacağı gibi; hem profil ayarlarınızı yapabildiğiniz hem başarılarınızı görüntüleyebildiğiniz bir alan. Uygulamada hafta sonları çalıştığınız zaman seviyeniz yükseltiliyor. Ayrıca, günlük 200 puandan fazla çalışma yaptıysanız yine seviyeniz yükseliyor. Tüm konuları tamamladığınız bir başka deyişle, tüm konularda en az birinci seviyeye geldiğiniz zaman da yine başarı seviyeniz artırılıyor. Ayrıca üye olduğunuz kulüpte haftanın lideri olmanız da size artı puan kazandırıyor.

“Kulüpler” sekmesinde, isterseniz kendiniz bir kulüp kurarak; uygulamayı birlikte kullandığınız arkadaşlarınızla kendi aranızda yarışabilir; kulüp sohbetleri yaparak; deneyim puanı kazanabilir; isterseniz de başkalarının kurmuş olduğu kulüplere katılarak oralarda yarışıp sohbet edebilirsiniz.

“Mağaza” sekmesinde ise, adından da anlaşılacağı üzere; alışveriş yapıyorsunuz. Seri dondurma, Lingot iddiası, profiliniz için kıyafet gibi seçenekler var. Siz dilerseniz, bunlardan satın alıp; çalışmayı daha eğlenceli hale getirebilirsiniz. Benim en çok mücevher harcadığım alan Lingot iddiası idi.

Ayrıca uygulamanın bir diğer güzelliği de kendi belirlediğiniz bir günlük hedef puanınız oluyor ve siz her gün o puana ulaştıkça, o gün kaçınıcı çalışma gününüzde

olduğunuzu ekranın üstünde görebiliyorsunuz. Bu hedefler 10 puan-“Rahat”, 20 puan-“Orta”, 30 puan-“Ciddi” ve 50 puan-“Çılgın” olarak belirlenebiliyor. Ben önce “Ciddi” ile başlayıp; sonra “Çılgın”a çevirmiştım. Ekranın üst kısmında bulunan “Günlük Seri Sekmesi” butonuna çift tıkladığınız zaman, günlük hedefinizi belirleyeceğiniz ya da değiştirebileceğiniz bir alan açılıyor. Hedef tespitini oradan yapabiliyorsunuz. Ancak, sadece bir gün dahi egzersiz yapmazsanız, çalışılan günler; uygulamanın ifadesi ile “Günlük Seri Sekmesi” sıfırlanıyor ve sizin sıfırdan başlamanız gerekiyor. Aslında, çalışmayı motive etmek adına, bu da uygulamanın güzel bir yanı. Çünkü orada gün sayısı arttıkça, tekrar sıfırlanmaması için, günde 10-15 dakikanızı ayırıp; egzersizinizi yapıyorsunuz.

Uygulamanın birkaç can sıkıcı yeri var. Onlardan ilki, çok sıklıkla aynı cümleleri tekrarlıyor. Bir süre sonra, bu biraz sıkıcı olabiliyor. Aynı alıştıırma içerisinde, bir cümlenin önce İngilizcesini yazdırıyor; birkaç soru sonra, aynı cümleyi, bu kez İngilizce olarak verip Türkçe’ye çevirmenizi istiyor. Ya da dinlediğinizi yazmanızı istediği bölümde yine aynı cümleyi söylüyor. Bir de eğer kendiniz bir kulüp kurmadınız ve mevcut bir kulübe üye olduysanız, kulüp sohbetinde çok fazla resim altyazısı yazdığı için, çoğu zaman bu sohbetlere dâhil olup; deneyim puanı toplayamıyorsunuz.

Ancak, her şeye rağmen, uygulama eğlenceli ve eğitici. Özellikle farklı dilleri deneyimlemek isteyenler için de hoş olabilir. Yeni oyuncağınızla güzel günler.

BEYAZ BASTON FESTİVAL MACERAMIZ

Sevda Bozbey Yılmaz

sevdabozbey@gmail.com

Sayı 55 Eylül 2018

Değerli EEEH dergi okurları, Hepinize Beyaz Baston ve erişilebilirlik festivalimizin heyecan ve coşkusuyla selam olsun. Ekim ayını karşılamaya hazırlandığımız bu günlerde, Engelsiz Erişim olarak bizleri bambaşka bir heyecan sarıp sarmalamaya başladı. İçimiz her yıl olduğu gibi yine kıpır kıpır; taşan coşkumuzla Beyaz Baston ve Erişebilirlik festivaline doğru tüm hızımızla koşuyoruz. Bu yıl beşincisine ev sahipliği yapacağımız festivalimize adeta bir erişebilirlik panayırı ve şenlik havası katabilmek için çok ama çok çalışıyoruz. Her yıl festivalimize yeni dokunuşlar yaparak, onu daha keyifli, daha erişilebilir ve daha farkındalığı yüksek bir çalışma haline getirebilmek için var gücümüzle çaba gösteriyoruz. Bu yazıda sizlere festival maceramıza nasıl hazırlandığımızı kısaca anlatmaya ve süreci paylaşmaya çalışacağım.

Ama önce, bu sene festivalimizde neler var, fazla sürprizini de kaçırmadan fısıldamak istiyorum. Her şeyden önce stantlarımızdan söz etmemek olmaz. Bu yıl da geçen yılki Braille, Bilişim ve teknoloji, tarihe dokunmak, üç boyutlu maketler, bisiklet, sesli betimleme, dokularla sanat yine bizlerle. Ama yeni sürprizlerimiz de var. Müzik standımız çok daha renkli ve engelsiz notalarla çeşitlenecek. Ta uzaklardan Bulgaristan'dan bir DJ konuğumuz da bizlerle olacak. Matematik ve bilim stantlarımızın yepyeni temaları olacak. Yemek standı sizlere nefis lezzetler sunmakla kalmayacak, masa düzeninden yemek kurallarına bambaşka noktalara da yelken açmanızı sağlayacak. Engelsiz parkur çok ilginç sürprizler hazırlıyor herkese.

Akşam kuşağımız yine çok farklı. Bildiğiniz gibi bir baston öykü yarışması başlattık. Bizlere bağımsızlığı tattıran en büyük yol arkadaşımızla nasıl tanıştığını herkesin kendi hisleriyle paylaşmasını arzuladık. Akşam kuşağında bu baston öykülerine canlı canlı yer verip, geceyi sürpriz bir konserle taçlandıracağız.

Tabi ki, erişilebilirlik şarkıları, ilginç yarışmalar, festivalimizin vazgeçilmezleri.

Gelelim bu dolu dolu 2 günün hazırlıklarına. Pek çoğunuzun bildiği gibi; Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivalimiz, her yıl 15 Ekim Dünya Beyaz Baston günü

kapsamında Ekim ayının 15 Ekim gününe en yakın hafta sonuna denk gelen günlerinde gerçekleştirmeye özen gösterdiğimiz bir festival. Örneğin bu yıl 12-13 Ekim Cuma ve Cumartesi gerçekleştirecek şekilde planladık festivalimizi. Bunu yapmamızdaki sebep, katılmak isteyen herkese bir biçimde katılma olanağı sağlamak. Yani hafta içi katılabilenler Cuma günü, hafta sonu katılabilenler ise Cumartesi şenliğimize eşlik etsinler istedik. Pazar gününü ise dinlenmek, nefes almak ve değerlendirmek için sizlere bırakmayı tercih ettik.

Evet. Festivalimiz Ekim ayının bu tarihlerinde gerçekleşiyor ama, bizler çok çok önceden çalışmalarına başlıyoruz elbet. Öncelikle Eylül ayının ilk Engelsiz Erişim toplantısında, çeşitli alanlarda çalışabilecek farklı komiteler oluşturuyoruz. Festival komitemiz de bunlardan biri. Yani bir festival komitesi kuruyoruz ve tüm yetkileri o komitemize bırakıyoruz. Komite, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında çeşitli aralıklarla toplanıp, festival için planlamalar yapıyor ve Engelsiz Erişim üyelerine belli aralıklarla çalışma raporu sunuyoruz. Tüm çalışmalarımızdan grubumuzu da haberdar ederek, hangi alanlara kimlerin nasıl katkı yapabileceğini belirlemeye çalışıyoruz. Tabii ki komitemizin arkasına Engelsiz Erişimin aktivist gücünü de alıyoruz.

Yeni bir festivale hazırlanmak, bizler için yeni bir yolculuğa çıkmak anlamına geliyor. Önceki festivallerimize yeni deneyimler katarak, unutmadan ama kendini de tekrar etmeden yeni yolculuklara yelken açıyoruz. Her festival için yeni bir sayfa açıyoruz. Sayfamızı nasıl renklendirebiliriz, erişilebilirlik hikayemizi farklı kaynaklar kullanarak nasıl anlatabiliriz diye uzun aylar kafa yoruyoruz. Sonra tatlı mı tatlı bir telaş sarıyor içimizi. Düşünüyoruz, tartışıyoruz, konuşuyoruz; her zaman en iyisini bulmaya ve üretmeye çalışıyoruz.

Her yıl için belirlediğimiz yepyeni bir temayla festivalimizin temel felsefesini özellikle vurgulamaya özen gösteriyoruz. “Erişebiliyorsam Eşit hayat, al beyaz bastonunu bağımsızlığı tat” temasıyla yola çıktığımız beşinci festivalimiz ve her festival için öncelikle, beyaz baston ve erişilebilirlik felsefemizi anlatacak bir tema çalışması yapıyoruz. Bu tema çerçevesinde yolumuzu çiziyoruz ve festivalimizi şekillendiriyoruz.

Festivalimizde Erişilebilirliğin farklı tonlarını yakalayıp, siz konuklarımıza erişilebilirliğin keyfini çıkarmanız için çeşitli kategorilerde stantlar açıyor, ilginç

konularda söyleşiler ve seminerler gerçekleştiriyor, zengin içerikli konserler ve dinletiler sunuyor aktivist bir yaklaşımla sesimizi duyurmaya çalışıyoruz. Öncelikle, komite olarak Engelsiz Erişim olarak açacağımız stantlara ve o stantlarda görev alacak arkadaşlarımıza kendilerinin de onayını alarak karar veriyoruz. Sonra da dışarıdan gelecek ve çeşitli erişebilirlik çözümleriyle gelen konuklarımızı ve onların açacakları stantlar için oturup konuşuyoruz kimi zaman uzlaşıyoruz ve kimi zaman yeni önerilerde bulunuyoruz. Açılacak tüm stantların içeriklerini ve ihtiyaç listemizi hazırlıyor, yapılacak atölye çalışmaları, seminerler, söyleşiler ve konser programlarını belirliyoruz. Festival boyunca görev alacaklar için görevlendirme yazıları ve dışarıdan açılacak stantlar için davet yazıları hazırlıyoruz.

Festivalden 2-3 hafta önce tüm bu işlemlerin tamamlanmasını sağlıyoruz. Komite üyelerimiz festivalden bir hafta önce izin alıp; stant alanlarının belirlenmesi, masaların ve çadırların yerleştirilmesi, her bir masa için Braille ve Latin harflerle hazırlanmış stant isimlerinin yapılandırılması, stant içeriklerinin paketlenmesi ve kolilenmesi işlerinin tamamlanması gibi son çalışmalarımızı yapıyoruz. Stantlarda bekleyecek Boğaziçi üniversitesi gönüllü öğrenci topluluğuyla toplantılar gerçekleştiriyor, 2 gün boyunca tüm stantlara dağıtacak şekilde paylaşıyoruz. Özellikle bu süreci yönetmek önemli bir koordinasyon becerisi gerektiriyor bizler için. Gelen konukları karşılamak, festival alanına doğru yönlendirmek, stantları erişilebilir bir şekilde dolaşmalarını ve bilgi toplamalarını sağlamak gibi görevlerimiz de var tabii.

Dedim ya her yıl kendimizi yeniliyor ve hep daha iyisini yapmaya çaba gösteriyoruz. İşte festivale hazırlanma maceramız böyle ama hepsi bu kadar değil. Bir de beklenmedik yağmurlarda ıslanıyoruz; yine de vazgeçmiyoruz üzerine bir de şarkı yazıyoruz. “Bu sabah, festival var İstanbul’da. Ellerimizde beyaz bastonlarımızla.” Şimdilik burada bırakıyorum Ki maceramızın kalan kısmını gelip orda bizimle yaşayın diye.

Hayatınız festival tadında renkli, keyifli ve hep erişilebilir olsun, beyaz bastonunuz baş tacınız olsun dileklerimizle.

ENGELLİ BİREY ÜZERİNDE TOPLUM BASKISININ ETKİLERİ

Esra GÖZÜTOK

[Esraa1995 @outlook.com](mailto:Esraa1995@outlook.com)

Sayı: 55, Eylül 2018

İstanbul Görme Engelliler Rehabilitasyon Merkezi'nde bağımsız hareket eğitimcisi olarak yedi aydır çalışmaktayım. Çalışma hayatımın öncesinde hiç körler ile yakın iletişim kurmamış biri olarak sizinle, yaşadığım deneyimleri ve gözlemlerimi paylaşmak için bu yazıyı yazma kararını verdim.

Engelli bireyde toplum baskısının ne denli etkili olduğunu anlamak ve bunun bağımsız hareketini ne ölçüde etkilediğini görmek amacıyla kursiyerler ile soru-cevap şeklinde bir sohbet gerçekleştirdim. Sorduğum sorulara aldığım yanıtlar beni etkilemiş olacak ki bu yazıyı kaleme almak istedim.

21 yaşında görüşünü sonradan kaybetmiş bir öğrencimle yaptığım sohbet aslında bu yazının temelini oluşturdu diyebilirim. Henüz üç yıldır görme engelli olan birey, görüşünü kaybetmesiyle birlikte hiç evden çıkmadığını, ailesinin özellikle ablasının verdiği destekle İstanbul'daki rehabilitasyona gelmeye ikna olduğunu söyleyerek, körlüğünden sonra tüm gören arkadaşları ile iletişimini bitirdiğini ve bir yıl telefon dahi kullanmadığını ifade etti. Evet, körlüğünü benimsemesi zordu ancak bu durumu bu denli zorlaştıranlar arasında çevrenin de etkisi olabilir mi diye düşündüm söylediği her cümlede.

Ablasının girişimleri sonucunda yaşadığı ilde çağrı merkezi eğitimi aldığını ve uzun bir aradan sonra ilk defa dışarı çıktığını, toplu taşıma araçlarına binerken insanların acıyan bakışları ya da söylemleriyle karşılaştığını ve bu durumun kendisinde daha olumsuz etki yarattığını anlattı.

Baston, bağımsız hareketin temelidir

Öğrencime, rehabilitasyona gelmeden önce bastonun kendisi için ne ifade ettiğini sorduğumda yanıtı düşündürücü oldu. "Çevrenin bastona bakış açısından dolayı" ifadesini de ekleyerek, bastonu "kendisini kısıtlayan bir şey olarak" tanımladı. Görüşünü sonradan kaybetmiş ya da doğuştan görme engelli bireylerin büyük kısmı

bastonu genellikle “kısıtlama” olarak tanımlıyor. Baston kullanımını tercih etmeyip yakınlarının yanında gezmek onları daha mı mutlu ediyor sizce?

Derslerimde yaşadığım gözlemlerimin bende bıraktığı izlenim ise körün, körlüğünü benimsememesinden ziyade, bu durumun toplumsal bir sorun olduğu ve insanların farklılığa olan yaklaşımının etkisi olduğudur. Sizlere yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum. Kursiyerlerle Bağımsız hareket dersini bitirip kuruma döndüğümüz sırada bir kadının, yanında çocuğuyla birlikte öğrencime hızla yaklaşır, “çocuğunun gözlük takmadığını söyleyerek buna devam etmesi halinde onlar gibi kör olabileceğini” çocuğuna söylemesini istemesi ile kısa süreli bir şok yaşamıştım.

Bütün olumsuzlukların gerisinde kursiyere yönelttiğim son soru ise rehabilitasyon eğitiminin sonunda bastonu nasıl tanımladığı idi. Aldığım yanıt sevindirici oldu: hayatta her şeyin mümkün olabileceğini, çevredeki insanların olumsuz tepkilerinin ötesine geçerek bastonun kullanılması gerektiğini ifade etti.

Benzer olumsuz olaylar yaşanmış ya da yaşanacaktır, ancak olumsuzluklara inat ve inançla engellilerin toplumdan uzaklaşmadan yaşamlarını devam ettirmesi gerektiğini düşünüyorum. Ve unutulmamalıdır ki baston körün özgürlüğüdür...

54. SAYININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Lokman Ayva

la@lokmanayva.net

Sayı 55, Eylül 2018

Sevgili Arkadaşlar;

Güzel bir bayram gününde, EEEH'nin 54. sayısını Engin'in gönderdiği maildeki link sayesinde okudum.

Çok beğendim. Bu konuda yazar arkadaşlarımızın kafa yormaları, bu derginin yayınlanması için emeklerin verilmesi karşısında içimde minnet ve şükran hisleri doğdu. Bil vesile yazan, emek veren herkese teşekkür ediyorum ve bu başarıdan dolayı tebrik ediyorum. Bu fikir bahçesine ben de fikirlerimle katkıda bulunmak istedim.

Aslında her yazar arkadaşımızın yazısıyla ilgili ayrı ayrı yazmak istedim önceleri.

Fakat bazı tekrarlara

girmek durumunda kalacağım için genel bir yazı yazıp aralarda temaslar yapmamın daha uygun olacağını zannediyorum.

Çok uzun süreden beri anlamakta neredeyse aciz kaldığım birilerinin belirlediği yaklaşım ve yöntemlerle kendimizi tarif etmek zorunda mıyız?

Elbette değiliz. Peki birilerinin belirlediği yaklaşım ve yönteme karşı

çıkarken hem kendimizi hem de karşıımızdakini aynı yaklaşım ve yöntemle tarif etmek zorunda mıyız? Bu konuda da "elbette değiliz" demek istiyorum.

Şöyle ki: Son birkaç yüzyıldan beri çokça rastlanan fakat belki de insanlık tarihi kadar eski olan 4 sorunlu yaklaşım olduğunu düşünüyorum. Bizler kabul ederken de, reddederken de aynı yaklaşım ve yöntemleri kullanıyoruz sık sık maalesef. Bunlar neler?

1. Genelleme
2. Tasnif etme
3. İçerme
4. Dışlama.

Nietzsche'nin en beğendiğim sözlerinden biri "Dünyadaki tüm genellemeler yanlıştır, tabii bu genelleme de yanlıştır." Fizik kurallarıyla ilgili genellemelerin bile tartışıldığı

bir durumda insanla ilgili genellemeleri oturup yeniden düşünmek durumundayız. Öyle ki, insan fiziksel, zihinsel ve duygusal bakımdan orjinaldir ve tektir. Yani unique bir varlıktır. Bir tek özelliği bakımından benziyor diye, birçok farklılığının sıfırlanmasını aklım almıyor. İnsanların körleri aciz, kapasitesiz, kabiliyetsiz, beceriksiz, yoksul, zavallı, acınacak durumda insanlar olarak algılanması, bu şekilde “körler”, “kadın/erkek”, “Türkler/Almanlar”, “Konyalılar/Çankırılılar”, “öğretmenler/kamyon şoförleri” şeklinde tasnif etmesi ve bunu şiddetli bir şekilde genellemesi bana çok tuhaf geliyor. Tabii bu tasnif ve genelleme peşinden bir takım davranışlar, tutumlar, duygular, kalıplar geliyor. Bu algılama, tasnif ve genellemeye bağlı olarak bir kısmı içerme görüyor, bir kısmı da dışlama görüyor. Tüm kör anneler dünyanın en iyi veya en kötü annesi olmayabilirler. Harika bir anneyi görüp tüm kör kadınlar “harika annedir” mi diyeceğiz yoksa çocuğunu öldürmeye teşebbüs eden kör olmayan bir anneyi genelleyip “gören anneler kötüdür” mü diyeceğiz? Ömrü boyunca hiç tanık olmadığı bir körün veya kör olmayanın cinsel hayatını genelleyip onlarla evlenilir veya evlenilmez diye sonuçları kim çıkarabilir?

Konferanslarımda salondaki dinleyicilerime soruyorum: “Size göre körler pilot olabilir mi?” Benim de kör olmamı düşünerek bir kısım dinleyicilerim cevap vermemeyi tercih ediyorlar. Çok büyük bir çoğunluk ise körlerin pilot olamayacağını söylüyor. İşin tuhafı, farklı engel grubundan dostlarım da benzer bir cevap veriyorlar. “Niçin?” diye soruyorum. Cevaben “gözü görmeyen insan nasıl uçak kullansın?” diyorlar. Bazıları “ben bile kullanamam, o nasıl kullansın” diye mantık yürütüyor. Benim sorularım devam ediyor: “Her gören sizce uçak kullanabilir mi?” “Hayır, eğitimini almadan kullanamaz.” diyorlar. “Peki, siz şimdiye kadar hiç uçak kullanılırken seyrettiniz mi ve hiç kör oldunuz mu?” “Hayır” diyorlar. Körlere de, körlerin niçin kullanamayacaklarını soruyorum. “Önünü göremeyen insan nasıl kullansın ki?” diyorlar. “Peki körler yolda yürürken önünü görerek mi yürüyorlar?” diye soruyorum. Görüldüğü gibi tasnifler ve genellemelerin sonuçları. Bu genellemeler ve tasnifler insanın gerçeğe ulaşmasını engelliyor. Bireylere çok fazla haksızlık yapılmasını getiriyor. Mesela, benim çok sevdiğim kör bir kadın arkadaşım ile hiç haz etmediğim başka bir kör kadının aynı kategoride yer alması içimi acıtıyor. Hiç alakaları bile yok. Ama her ikisi de kör ya, illa aynı olacağız.

Sarıyer’e gitmek üzere durakta bekleyen Halis Kuralay arkadaşımıza bir İETT otobüs şoförü, “Bir kör kesin Reşit Paşa’daki Görme Engelliler Rehabilitasyon Merkezi’ne

gitmek istiyordur” diye düşünerek, “Bu araba Reşitpaşa’ya gitmez” demiş. Belki de o otobüs Sarıyer’e gidiyordu. Benzer bir haksızlığın “sağlam” veya “engelsiz” diye tasnif edilip genellenmiş kişilere de yapılmasını yanlış buluyorum. Birçok kör arkadaşımın çok daha fazla geniş açılı bakabilen, kör olmayan dostlarım oldu. Onların da, “körlerle ilgili olumsuz bakıyorlardır” diye dışlanmasına içim acır doğrusu. O insanlara haksızlık yapıldığını düşünür ve doğru bulmam. Genellemeye karşılık genelleme yaparak ateş açılmasını, “hem zarar göreceksin, hem de aynısını yapacaksın” şeklinde bir çelişki olarak tanımlayabilirim.

Elif Emir Öksüz’ün “Benim Küçük Yansıtma Oyunum” başlıklı yazısında bahsettiği mantık yürütme şeklinin, uygulanabilir olduğunu ve bizi olumlu yönlendirebileceğini düşünüyorum. Bize karşı her genelleme ve tasnif hadisesinde bu yöntemi uygulayarak doğru sonuçlara varılabileceğine dair bir önyargım var. Dar açıdan bakıp engellilerle ilgili bir contextual konuşmada mantıklı gibi görünen sorular, geniş açılı bakıldığında birden anlamsızlaşıyor. Bizleri bir minority mensubu yapmaya yönelik bu soruları yansıttığınızda aslında bizim genelin bir parçası olduğumuzu birden gösteriveriyor. O yüzden genellemeye bir karşı çıkış yöntemi de olabilir.

“Anlatacaklarım Var” yazısında Meral Sözen’in gözlemlediği veya yaşadığı hadise, genellenmiş ve tasnif edilmiş her iki tarafın da esasen birbirlerinden bir takım tutum ve davranışlar öngörüsünde olduğunu ve hatta kendisinin de o davranışa nasıl karşı çıkacağıнын bile öngörüldüğünü anlıyoruz. Alıntıda şöyle diyor: “Asıl mesele ben bunları anlatmaya çalışırken karşımda gördüğüm tepkisizliğe yakın suskunluk. Nedense böyle bir konuda herhangi bir sağlam, herhangi bir engelliyle tartışmıyor. Bir alttan alma, bir geçiştirme, bir "Tabii canım, haklısın" üslubu... Konuş arkadaşım, "Abartıyorsun" de, "Ne alakası var" de, "Ben böyle düşünüyorum" de. Hayır, demez. Bir an önce konuyu tatlıya bağlayıp kapatma isteği... Durumu eleştiren veya bir şeyler anlatmaya çalışan eğer bir engelliye olmuyor. Çünkü konuşan engelli, sadece kendi hassas durumundan ötürü konuşuyor sanki. İçerik diye bir şey yok yani, her tür anlatma çabası bir tepkisellik olarak algılanıyor ve bir şekilde idare edilmeye çalışılıyor. Engelli hassas insan tabii, şimdi "Seninle aynı fikirde değilim" falan desen, ayıp olur, alınır, kırılır, incinir, ölür bile maazallah.” Çoğu zaman benim de karşılaştığım bir durumdur bu. Bunun en masum sebebi, karşıdaki kişinin çalışmadığı yerden sorunun gelmesidir. Bu olayı Meral Sözen yaşamış varsayalım: karşı tarafın konuyu tartışmaya kalkması demek baştan mat olmayı kabul etmesi

Aslında Sevgi Mart, Habil Bozkurt, Gözde Kılıç, Mrside Cięerlioęlu, Mihri İlke Çeperli, Beyza Ünal'ın yazılarıyla da ilgili sunmak istediğim katkıları vardı. Neredeyse yeni bir dergiye dönüşen yazımı burada keseyim.

Tekrar emek verenlere çok teşekkür ediyorum.

Engellilerle Sağlıklı İletişim Kurmak

Gözde Kılıç

gozde.kilic@bilgi.edu.tr

Sayı: 55, Eylül 2018

Günümüzde engellilerle ilgili birtakım konulara değililmektedir. Erişim koşulları, sosyal hayatları, yaşam tarzları, eğitim ve iş durumları ve son zamanlarda da engellilerle iletişim hakkında birçok bilgiler verilmektedir. Aslında engelli ve engelsiz bireyler olarak ayırmak bana göre çok yanlış bir görüştür. Ne yazık ki günümüzde engellilere karşı olan ön yargılar hala kırılmamıştır. Bu yüzden engellilere nasıl davranılması gerektiği bilinmemektedir.

Engelli kişilerle iletişim kurmak sandığınız kadar zor değildir. Sadece engelli insanların engelli olduğunu ve engeli dışında sizden farklı bir birey olmadığını düşünürseniz otomatik olarak onlarla iletişim kurmak çok kolay olacaktır. Örneğin görme engelli birisinin sadece gözleri görmez ama diğer duyu organlarını kullanabilir. Buna kendi yaşantımdan bir örnek verebilirim. Bir gün çok kötü hastalanmışım. Bu nedenle annemle doktora gitmişim. Sıranın bize gelmesiyle doktorun odasına girdik, görme engelli olduğumu anlamış olacak ki doktor anneme bakıp “Nesi var?” diye sordu. Annem de tepkisini şöyle belirtmişti: “Lütfen kendisine sorun kendisi sadece göremiyor, onun dışında konuşabiliyor yürüyebiliyor, düşünebiliyor.” Doktor da biraz çekinerek sorusunu bana yineledi. İşte bu olayda insanların engelliler hakkında ne kadar yanlış düşündüğünü göstergesidir.

Tabii engelli kişilerle toplum tarafından iletişim kurulması konusunda ailelerin de büyük rol oynadığını söylemek gerekir. Ailelerin, Engelli Çocukların toplumla rahat İletişim Kurabilmesi İçin Yapması Gerekenler Şunlardır:

1- Aile, çocuğunun engelli bir insan olduğunu kabul etmelidir. Çocuğun engel durumuna göre hareket etmelidir. Eğer doktorlar tarafından kesin olarak çocuğunuzun hayatı boyunca iyileşemeyeceği bildirilmişse çocuğunuzu ve kendinizi iyileşecekmiş gibi avutmayın. Bu sizin ve çocuğunuzun, durumu kabul etmenizi zorlaştırır.

2- Engelli bireylerin engeli dışında her şeyi yapabileceklerini, toplumda bir birey olduklarını, çevresine de anlatmak gerekir.

3- Çocuğunuzla bir yere gittiğinizde ve çocuğunuz hakkında bir soru sorulduğunda, sorulan sorunun kendisine sorulabileceğini karşınızdaki kişiye bildirmenizi tavsiye ederim. Böylece çocuğunuzla toplum arasındaki iletişimin sağlanması için temel atmış olursunuz.

4. Çocuğunuza bir birey gibi davranın ve sorumluluk verin. Örneğin ev işi öğretin, yemek yapması için yüreklendirin. Çocuğunuz hata yapar diye korkmayın. Siz nasıl ilk defa yemek yaparken ya da herhangi tecrübeli olmadığınız bir konu üzerinde çalışırken, hata yapa yapa öğreniyorsanız, çocuğunuz da aynı şekilde öğrenecektir. Böylece ileride hayata atılacağı zaman zorlanmaz.

5. Çocuğunuza gerçek fikirlerinizi ve eleştirilerinizi söyleyin; incinir, üzülür diye düşünmeyin. Çocuklarınız toplum tarafından iyi ya da kötü eleştirilecektir. Müdürü, öğretmenleri, arkadaşları...

Genel İletişim Kuralları:

1. Engelli bir birey gördüğünüzde heyecanlanıp telaşlanmayın. Onlarla sakin ve rahat iletişim kurmanızı tavsiye ederim.

2. Engellilere acıyarak ve üzgün yüzle bakmayın. Herkesin hayatı zorsa onlarınki de zordur. Ayrıca mutlu ve her olaya pozitif bakan engelli bireyler de vardır. Siz her duyguyu yaşayabiliyorsanız, engelli kişiler de her tür duyguyu yaşayabilirler. Engelli bir kişi ağladığında, lütfen engelinden dolayı ağladığını, alındığını düşünmeyin. Bazı kişiler nasıl hassas olabiliyorlarsa, engelli bireyler de başka nedenden üzülmüş olabilirler. Sizler arasında kişilik yapısı ve karakter farkı varsa, engellilerininki de farklıdır.

3. Engellileri gereğinden fazla yüceltip, aşırı derecede övmeyin. Engelliler arasında da rekabet vardır. Sizler arasında nasıl zeka farkı varsa engelliler arasında da zeka farkları vardır. Sizler nasıl yeteneklerinize göre ve ilgi alanlarınıza göre bilgiye ve başarıya ulaşabiliyorsanız, onlar da aynı şekilde bilgiye ve başarıya ulaşabiliyorlar.

4. Engelli bireylerle sadece engellilik hakkında konuşmayın. Başka konularda da konuşabilirsiniz.

5. Engelli hakkında herhangi bir karar verileceği zaman, engellinin kendisine danışmanız daha doğru bir yaklaşım olur. Tabii vereceği kararın ne gibi sonuçlar doğuracağını kendisine bildirerek danışmanız gerekir.

6. Bazı kurumlar, engellilerin kırılacağını düşünerek yanlış davranışlarda bulunabiliyor. Örneğin: Bazı öğretmenler, engelli öğrencilere başarısız olduğu halde fazladan not veriyorlar. Bu da engelli öğrencilerin çalışmamalarına, kendilerini kandırmalarına ve kendilerini geliştirmemelerine neden olabilir. Başka bir örnekle açıklayacak olursak bazı engelliler, müdürleri onlara tolerans gösterdiği için işe geç gidebiliyor. Maalesef müdürleri de müdahale edip uyarıda bulunmuyorlar. Herkes nasıl işine vaktinde gidiyorsa, engelliler de vaktinde gitmelidirler.

Umarım engellilerin toplumla sağlıklı iletişim kurmasına biraz da olsa katkıda bulunabilmişimdir.